

Förlängd säsong i Stockholms skärgård 2030



Innehållsförteckning

| | |
|--|----------|
| 1. Inledning | 3 |
| 2. Insatsområden med riktning och åtgärder | 6 |
| Integrera besöksnäringen i den fysiska och regionala samhällsplaneringen | 7 |
| Stärka och utveckla samverkansstrukturer | 8 |
| Utveckla effektiva transportsystem | 9 |
| Stärka kompetensförsörjningen | 10 |

KRN 2023-0111

Juni 2024

Foto: Henrik Trygg (sid. 1 övre bilder samt nedre höger bild, sid. 5 övre bild)

Anna Hållams (sid. 1, nedre vänster bild),

Anne Sofie Eriksson (sid. 5 nedre bild)

Formgivning: Luxlucid

1 Inledning

För att Stockholmsregionen ska nå den uttalade visionen i RUF5 2050 om att vara Europas mest attraktiva storstadsregion behöver möjligheterna till att bo och verka i Stockholms landsbygd och skärgård stärkas.

För att främja en hållbar utveckling mot denna ambition har Region Stockholm tagit fram en landsbygds- och skärgårdsstrategi för Stockholmsregionen som syftar till att ge ändamålsenlig vägledning för det framtida arbetet.¹ Region Stockholm strävar även efter en levande skärgård året runt. Av den anledningen har det även tagits fram en förstudie som beskriver förutsättningarna för att förlänga säsongen i Stockholms skärgård med en månad fram till 2030.² Detta är en handlingsplan som syftar dels till att vara förstudiens konkretiserande genomförandeverktyg, dels till att vara en integrerad del av såväl RUF5 2050 som landsbygds- och skärgårdsstrategin för att på så vis förstärka möjligheterna till att bo och verka i Stockholms skärgård. Under framtagandet av handlingsplanen har berörda aktörer deltagit genom workshops och dialogmöten.

Med dess unika natur är Stockholms skärgård ett attraktivt besöksmål hos såväl inhemska som internationella besökare. Däremot råder det obalans över året gällande besökare – innan och efter sommarmånaderna är besökstrycket kraftigt lägre än under juni, juli och augusti. Obalansen påtalas även i RUF5 2050, där det framgår att skärgårdens värden bör tillgängliggöras även andra tider på året än under högsäsongen.

En mer tillgänglig och levande skärgård kan generera stora nyttor både gällande ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Exempelvis kan fler besökare året runt skapa incitament till en hållbar turism och växande besöksnäring. Det framgår i förstudien att den årliga konsumtionen skulle kunna öka med 129 miljoner kronor om säsongen förlängs och sommaren får en

till högsäsongsmånad utöver juli – vilket i sin tur bidrar till arbetstillfällen för lokalbefolkningen³. Stabila inkomstmöjligheter och ökad konsumtion främjar inte enbart den ekonomiska utvecklingen utan även den sociala när attraktiva platser utvecklas för såväl boende, företagare och besökare. Med en levande skärgård året runt kan även offentlig och kommersiell service stärkas och vidareutvecklas genom en tydligare koppling mellan stad och land. Vidare är ambitionen viktig ur ett hållbarhetsperspektiv för att inte överbelasta öarna både utifrån ett miljömässigt avtryck och för de boende. En mer tillgänglig och levande skärgård förstärker även möjligheterna med att arbeta i linje med Agenda 2030 och dess globala hållbarhetsmål. Region Stockholm strävar efter att stärka möjligheterna till att bo och verka i skärgården. Detta innefattar ett skifte från destinationsutveckling till platsutveckling, där fokuset utgår från skärgårdens unika värden och skärgårdens eget behov, snarare än besökarens. Det är viktigt att lokalsamhället har en utvecklad medverkan i platsutvecklingen. Vidare bygger ett samarbete utifrån platsutveckling på långsiktighet, ömsesidig respekt och lokala förutsättningar. Målsättningen är således att skapa en attraktiv och hållbar skärgård för både boende, besökare, företag och investeringar som utgår från varje ös unika förutsättningar och sker på naturens och kulturens villkor. Men, för att komma dit krävs samsyn, en gemensam målbild och en långsiktig samverkan mellan såväl offentlig sektor, näringslivet och det civila samhället. Denna handlingsplan är ett steg i det arbetet.

1 [Region Stockholm \(2018\). Landsbygds- och skärgårdsstrategi för Stockholmsregionen](#)

2 [Region Stockholm \(2022\). Förstudie säsongsförlängning Stockholms skärgård](#)

3 [Förstudie säsongsförlängning Stockholms skärgård](#)

Genomförande

En fungerande besöksnäring är ett komplext arbete som involverar flera aktörer på både nationell, regional och lokal nivå. För att skapa förutsättningar för en förlängning av säsongen i Stockholms skärgård behövs ett brett samarbete – därför synliggörs inte bara Region Stockholms arbete. Av den anledningen fungerar handlingsplanen som ett gemensamt samverkansdokument som skärgårdens aktörer kan utgå från i det framtida arbetet.

Här bör betonas att det redan pågår en bredd av olika aktiviteter och insatser av aktörer som både främjar utvecklingen av, och förstärker besöksnäringen i, Stockholms skärgård. Många av dessa insatser och aktiviteter formuleras exempelvis i Region Stockholms landsbygds- och skärgårdsstrategi. Ett annat exempel är samverkansorganisationen Stockholm Archipelago, som startade 2015, där åtta skärgårdskommuner, Region Stockholm, Skärgårdsstiftelsen och Länsstyrelsen Stockholm ingår med fokus på operativa insatser tillsammans med näringen. Stockholm Archipelagos uppdrag består av marknadsföring mot internationell marknad samt affärs- och produktutveckling för företag i skärgården. Stockholm Archipelago genomför en rad olika projekt relevanta för denna handlingsplan, däribland kommunikation av en ny säsong ”The Magic Season” vars syfte är att uppmärksamma tiden mellan sommarens högsäsong och hösten. Denna handlingsplan syftar till att stärka dessa välfungerande arbetsytter, satsningar och strategier för att hitta en gemensam och starkare väg framåt. Handlingsplanen ämnar även belysa eventuella luckor, såsom att det saknas en samlad aktör med fokus på den lokala marknaden.

Region Stockholm tog 2022 fram en förstudie som beskriver förutsättningarna att förlänga säsongen i Stockholms skärgård. Baserat på förstudien utkristalliserades fyra prioriterade insatsområden: Integrera besöksnäringen i den fysiska och regionala samhällsplaneringen, Stärka och utveckla samverkansstrukturer, Utveckla effektiva transportsystem och Stärka kompetensförsörjningen. Syftet med denna handlings-

plan är att identifiera åtgärder inom dessa insatsområden som främjar en säsongsförlängning fram till 2030. Handlingsplanen ska ses som ett komplement till landsbygds- och skärgårdsstrategin för Stockholmsregionen samt dess tillhörande regionala handlingsplan 2023–2026. Förslagsvis arbetas en ny gemensam handlingsplan fram när genomförandetiden för handlingsplanen för landsbygd och skärgård avslutas 2026. Utförandet av handlingsplanen är komplext. Eftersom samtliga insatsområden har bäring på varandra, behöver dess föreslagna åtgärder utträttas parallellt av en bredd av aktörer. Utförandet kommer dels att genomföras övergripande utifrån handlingsplanens åtgärder. För att skapa handlingskraft kommer arbetet även genomföras i pilotform i syfte att utveckla metoder. Genom arbetsmodellen att arbeta i pilotform kan handlingsplanens åtgärder skapa konkret handling och uppnå snabbare resultat. Modellen kan även skapa goda exempel på arbetssätt som så småningom kan spridas till fler som har förutsättningar att driva en säsongsförlängning. Arbetet ska utgå från platsens unika förutsättningar, utmaningar och behov samt gynna och involvera lokalbefolkningen. Arbetssättet ska vidare skapa hållbar utveckling och attraktiva platser för både boende, besökare, företag och investeringar.

Där arbetsmodellen genomförs behöver vissa grundförutsättningar råda. Exempelvis behöver det finnas ett exportmoget näringsliv som kan erbjuda besöksledning och en kapacitet för företag att utöka personalstyrkan. I arbetet krävs dialog och samarbete med berörda aktörer från näringslivet, offentlig sektor och civilsamhället som tydliggör och konkretiserar aktiviteter och arbetsfördelning.

Arbetet med att förlänga säsongen i Stockholms skärgård behöver samordning, effektivitet och kraft. Därför är det nödvändigt att tillräckligt med resurser avsätts för det framtida arbetet för respektive aktör. Dessutom behöver arbetet med handlingsplanen följas upp så att lärdomar kan sammanställas och integreras in i det fortsatta arbetet.



2 Insatsområden med riktning och åtgärder

I följande avsnitt presenteras handlingsplanens fyra insatsområden tillsammans med tillhörande riktning och åtgärder.

De fyra insatsområdena är:

- Integrera besöksnäringen i den fysiska och regionala samhällsplaneringen
- Stärka och utveckla samverkansstrukturer
- Utveckla effektiva transportsystem
- Stärka kompetensförsörjningen

De fyra insatsområden har identifierats som särskilt viktiga att arbeta med för att kunna skapa förutsättningar för en säsongsförlängning av Stockholms skärgård. För att säkerställa ett långsiktigt och hållbart arbete framöver behöver exempelvis turism- och besöksnäringens perspektiv föras in i flera olika nivåer av samhällsplaneringen. Samtidigt ska besökare på ett enkelt och lättillgängligt sätt kunna planera och genomföra resor till skärgården, vars öar har intressanta besöksanledningar och personal som kan tillgodose besökarens behov. Det behöver även finnas välfungerande dialogytor som effektivt kommunicerar de behov, utmaningar och möjligheter som de involverade parterna identifierar.

Arbetet med Stockholms skärgård involverar ett stort antal aktörer med olika mandat, intressen och rådighet. Detta är en utgångspunkt i det framtida arbetet – ingen aktör kan ensam skapa förutsättningar för att förlänga turistsäsongen i Stockholms skärgård. Snarare är det en kombination av åtgärder och insatser från olika aktörer som på sikt kan åstadkomma en hållbar och långsiktig säsongsförlängning.

INSATSOMRÅDE:

Integrera besöksnäringen i den fysiska och regionala samhällsplaneringen

Besöksnäringen bidrar till en positiv samhällsutveckling på flera olika sätt. Exempelvis bidrar den till ekonomisk tillväxt och arbetsmöjligheter när lokala företag ökar omsättningen, men även till innovation och kulturell stimulans vid utbyten av idéer, upplevelser och traditioner. För att åstadkomma en säsongsförlängning av Stockholms skärgård bör turism- och besöksnäringen vara en inkorporerad del av den fysiska och regionala samhällsplaneringen. Detta möjliggör att turism- och besöksnäringen förankras i ett större tillväxt- och utvecklingsperspektiv, vilket är viktigt för ökad genomslagskraft.

Riktning:

Skärgårdens turism- och besöksnäring är del av det strategiska och operativa planeringsarbetet i Stockholmsregionen.

Åtgärder (uppdelade i olika åtgärdspaket):

Integrering av besöksnäringen i samhällsplaneringen

- Stärka förutsättningarna för turism och besöksnäringen i den långsiktiga och strategiska fysiska planeringen, exempelvis översiktsplanering
- Dra nytta av pågående projekt med bäring på samhällsplanering (till exempel *Besökskraft Stockholmsregionen*, *Magic Season*, *Trail*, med mera)
- Säkerställa att turism- och besöksnäringens behov synliggörs i operativa och strategiska samtal inom och mellan offentlig sektor och näringsliv, exempelvis genom en dialogyta för näringsliv, kultur- och fritid och samhällsbyggnad i berörda kommuner

Stärk möjligheterna till att besöka, bo och verka i skärgården

- Fortsätt utveckla skärgårdens fysiska infrastruktur (se över ledsamordningen, gods, vatten, avlopp, hamnar, med mera)
- Säkerställ statistiskt underlag och analys för att genomföra god planering gällande både besöksnäringen, verksamheter och samhällsservicebehov, exempelvis genom Skärgårdsbarometern
- Koppla samman arbetet med att främja kommersiell service med uppdraget om säsongsförlängning

INSATSOMRÅDE:

Stärka och utveckla samverkansstrukturer

En säsongsförlängning av skärgården kräver involvering av en stor mängd aktörer från både näringslivet, offentlig sektor och civilsamhället. Genom förstärkta samverkansstrukturer kan berörda parter tillsammans skapa regional handlingskraft, samsyn och metodutveckling. Dessutom är det nödvändigt med en effektiv, samlad och ändamålsenlig produktutveckling och marknadsföring.

Riktning:

Välfungerande samverkansstrukturer mellan berörda aktörer för ökad samsyn och enighet skapar handlingskraft och effektivitet.

Åtgärder:

Samverkan

- Upprätthåll och förstärk samverkan internt inom regionen, framför allt mellan Trafikförvaltningen och Regionledningskontoret genom Kontaktpunkten
- Upprätthåll och förstärk samverkan externt mellan regionen och berörda kommuner, samt stötta kommuner genom kunskapshöjande insatser kring besöksnäring
- Identifiera välfungerande samverkansstrukturer både internt och externt och lyft som goda exempel
- Förstärk det regionala samarbetet kring marknadsföringen mot nationell marknad tillsammans med relevanta aktörer, exempelvis genom Skärgårdsstiftelsen i Stockholms läns arbete med Explore Archipelago
- Nyttja befintliga plattformar som har en roll i arbetet med att möjliggöra en förlängd säsong i skärgården, exempelvis Regionala skärgårdsrådet, Stockholm Archipelago, Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län, Besökskraft Stockholmsregionen, Skärgårdens Exekutivkommitté samt övrigt främjarsystem
- Synka med pågående projekt som har bäring på samverkan, exempelvis Besökskraft Stockholmsregionen
- Stärk företagsfrämjande insatser som utvecklar besöksanledningar för en förlängd säsong
- Identifiera och involvera aktörer med en roll i arbetet mot säsongsförlängning
- Främja insatser för att fler grupper i länet ska kunna ta del av skärgården, i strävan efter minskad segregation och stärkta livsvillkor för alla
- Synliggör och tydliggör tillgängliga ekonomiska medel för aktörer i skärgården
- Identifiera drivande organisation med rådighet som kan ena skärgårdens aktörer med en tydlig vision (utförare regionen)
- Stöd utvecklingen av gemensam marknadsföring och aktiviteter, exempelvis genom evenemang och filmproduktion

INSATSOMRÅDE:

Utveckla effektiva transportsystem

God tillgänglighet är en förutsättning för en hållbar utveckling. Det behöver vara enkelt att resa, och planera sin resa, inom och till Stockholms skärgård för samtliga berörda resenärer. Det behöver även vara enkelt att transportera gods och avfall. Det komplexa transportsystemet i Stockholms skärgård behöver koordineras. För att åstadkomma det behöver mer samverkan och dialog utvecklas och säkerställas i olika forum – både inom Region Stockholm och i skärgårdskommunerna.

Riktning:

Det är enkelt att planera och genomföra hållbara transporter till och från skärgården för besökare, boende, personal och gods.

Åtgärder:

Dialog och tillgänglighet

- Stärka besökarens och besöksnäringens behov i trafikplaneringsprocessen, exempelvis genom *Besökskraft Stockholmsregionens* kunskapshöjande insatser
- Säkerställ dialog med regionen (Trafikförvaltningen, regional utveckling) och näringen
- Se över lösningar som uppmuntrar fler att resa utanför högsäsong och med en större geografisk spridning
- Utveckla användarvänligheten för reseplanering, till exempel genom att förbättra informationsstrukturen genom fler språk samt samordning av privata och offentliga aktörers transporter
- Se över gods- och avfallstransportslösningar för näringslivet
- Verka för mer effektiva och innovativa transporter

INSATSOMRÅDE:

Stärka kompetensförsörjningen

Genom en effektiv och långsiktig kompetensförsörjning kan skärgårdens verksamheter tillgodose det personalbehov som en säsongförlängning kräver. Detta gäller både konkreta insatser, som att på ett effektivt sätt tillvarata den arbetskraften som idag står till befogande, och strategiska arbeten, som att öka attraktiviteten.

Riktning:

Skärgårdens verksamheter har långsiktig och god kompetensförsörjning.

Åtgärder:

Förstärk breddad rekrytering och karriärvägar

- Stärk förutsättningar för breddad rekrytering och stärk insatser för ökad kompetensförsörjning och utveckling exempelvis genom Bazaren
- Stärk attraktiviteten för besöksnäringens branscher, exempelvis genom Kompetensarena Stockholm och Kompetensråd Besöksnäring
- Förstärk dialog mellan utbildning, arbetsmarknad, näringsliv för bättre matchning, exempelvis genom Kompetensarena Stockholm
- Stärk insatser för att minska den höga personalomsättningen exempelvis genom Besökskraft Stockholmsregionens utvecklande av ett kompetensutvecklingskoncept
- Underlätta för att starta eget som karriärväg
- Identifiera och kommunicera bristyrken med berörda offentliga aktörer
- Utbyt kunskap och metoder för ökad kompetensförsörjning mellan Region Stockholm och andra regioner, exempelvis genom Regionala nätverket för besöksnäring och turism

Regionledningskontoret
Box 30215
104 25 Stockholm
regionstockholm.se

